

30.9.2015

KEHA/2008/2015

Ympäristöministeriö

Viite Lausuntopyyntö 14.9.2015 koskien luonnosta valtioneuvoston asetuksen eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetun asetuksen muuttamista

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO ESITETYSTÄ LUONNOKSESTA

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) elinkeino-, työvoima-, osaaminen- ja kulttuuri - vastuualue (E-vastuualue) sekä ympäristö- ja luonnonvarat vastuualue (Y-vastuualue) ovat perehtyneet esitettyyn luonnokseen ja esittävät siitä lausunnossaan seuraavaa.

Keski-Suomen ELY-keskus antaa asetusluonnoksesta yhden lausunnon, jossa on tuotu esille sekä E-vastuualueen että Y-vastuualueen näkemykset.

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN E-VASTUUALUEEN NÄKEMYS

Yleistä

Uusi asetusehdotus sisältää sekä maa- ja puutarhatalouden toimijoille, ympäristölle että viranomaisille tärkeitä muutoksia ja korjauksia. Asetusluonnoksessa on otettu ratkaiseva askel kohti sääntelyn yksinkertaistamista ja taloudellisten realiteettien huomioonottamista.

E-vastuualue pitää asetuksen uudistusta hyvin tarpeellisena, mutta haluaa lausunnossaan tuoda esille näkemyksiä, jotka tulisi vielä ottaa esille ja uudelleen tarkasteluun valmisteluvaiheessa.

Luonnos asetuksen muuttamisesta

5 § (Lannan varastointi)

Keski-Suomen ELY-keskuksen E-vastuualue pitää hyvänä alkuperäisrotujen mukaan ottamista liitteeseen 1. Edelleen tulkinnalliseksi jää taulukon kohta hevonen, poni ja pienponi. Esimerkiksi arabianhevosen säkäkorkeus jää pääsääntöisesti alle 150 cm, mutta kyseessä on myös kansainvälisestikin katsottuna hevonen, jota nykyinen kategorisointi määrittelee ollenkaan. Suomessa ponin määritelmä on säkäkorkeuden mukaan jaoteltu (enintään 148 cm). E-vastuualue toteaa, että rodun määrittäminen hevos, poni ja pienponi kategorioihin eivät ole yksiselitteistä, mikä vaikeuttaa vähimmäistilavuusvaatimusten laskentaa hevos- ja ponitilojen osalta. Tulkinnallista on myös muiden kavioeläinten (mm. aasien) lantamitoitus.

E-vastuualue on jokaisessa lausunnossaan korostanut asetuksen muotoilua sellaiseksi, missä epäselvien tulkintatilanteiden määrä olisi minimoitu. E-vastuualue

ehdottaakin, että kyseinen taulukon hevoseläimiä koskeva kohta voitaisiin hyvin pienellä sanamuodon muunnoksella muuttaa yksiselitteiseksi. Asetus olisi yksiselitteinen, jos sanat hevos, poni ja pienponi korvataan sanalla kavioeläimet. Näin ollen kavioeläinten lantalan mitoitus olisi laskettavissa ilman rotutulkintoja.

E-vastuualue nostaa esille myös sen taulukossa olevan ristiriidan, että lehmävasikat ja sonnivasikat on kategorisoitu erillisinä ryhminä, mutta lihanautojen osalta ei ole muuta ryhmää kuin lihanauta, sonni. Mikäli kategorisointi tehdään lannantuottokyvyn mukaan, tulisi taulukossa olla erillinen ryhmä: lihanauta, hiehot, joiden ruokinta on täysin erilainen kuin lypsylehmiksi kasvatettavien hiehojen.

Vaihtoehtoisesti E-vastuualue ehdottaa taulukossa olevan sukupuolilajittelun poistamista kokonaan (sonnit ja lehmät muodostaisivat yhden kategorian vasikat).

Taulukossa tulisi siis olla systemaattisesti nautojen kategoriat joko tasaisesti sukupuolilajiteltu tai sitten ilman sukupuolilajittelua, eikä siten kuten nyt on, että toisissa ryhmissä lajittelua on ja toisissa ryhmissä ei.

6 § (Pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointi)

E-vastuualue puoltaa asetuksen 6.3 §:n poistoa (aumavarastointikielto), jolloin voidaan tarvittaessa tehostaa orgaanisten lannoitevalmisteiden ravinteiden kierrätystä. Myös 6.6. §:n lievennys helpottaa käytännön viljelytoimenpiteitä maatalouskalustolla, jolloin turha traktoriliikenne voidaan tilakohtaisesti karsia ja syntyy vähemmän ilmastoon vaikuttavia päästöjä.

7 § (Rakenteelliset vaatimukset)

E-vastuualue ei pitänyt edellisissäkään lausunnoissa realistisena sitä, että nykyisessä tiukassa rahoitustilanteessa kaikki kuormausalustat olisi saatu tiivispohjaisiksi asetuksen siirtymäsäädösten mukaisesti. On täten hyvä, että 7.5 § on muutettu vastaamaan sellaiseksi, että sillä saavutetaan sekä ympäristö- että kustannushyötyjä.

E-vastuualue haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota asetuksen kohtaan 7.2 §, joka varsinkin luonnonmukaisessa tuotannossa, mutta myös tavanomaisessa tuotannossa olevien tilojen kompostoinnin osalta asettaa haasteita. Kompostoinnissa ihminen auttaa luontoa järjestämällä jätteitä hajottaville pieneliöille hyvät toimintaolosuhteet. Jätteitä hajottavat pääasiassa bakteerit, sienet, sädesienet ja lierot, apunaan runsas joukko mitä erilaisimpia pieneliöitä. Mikäli kompostointi vaaditaan tehtäväksi tiivispohjaisella alustalla, eivät kompostoinnin kannalta tarpeelliset pieneliöt pääse kompostiin. Edellä mainitun perusteella kompostoinninkin osalta tulee muuttaa sanamuotoa tiivispohjaisesta kovapohjaiseksi.

Lisäksi sama epäkohta on jäänyt 7.6 §:ään, jossa muutoksenkin jälkeen edellytettäisiin kattamista ja tiivispohjaisuutta pysyvien ruokinta- ja juottopaikkojen osalta. Lisäksi asetukseen kirjattu siirtymäaika tiivispohjaisuuden osalta on aikataulultaan liian kireä. E-vastuualue ehdottaakin, että joko 7.6 §:ään kirjataan 7.5 §:n mukaisesti tiivispohjaisuuden tilalle kovapohjaisuus tai vaatimuksen osalta muutetaan 15.2 §:ään kirjattua siirtymäaika-säädöstä siten, että tiivispohjaisuus tulee täyttyä 1.1.2018 alkaen. Kattamisvaatimus tulisi poistaa kokonaan tai sille tulee antaa pitkä siirtymäaika.

8 § (Kuivalannan varastointi poikkeustilanteessa) ja

9 § (Ilmoitusvelvollisuus)

E-vastuualue pitää esitettyjä muutoksia hyvänä.

10 § (Lannoitteiden käyttö)

E-vastuualue pitää hyvin olennaisena ja tärkeänä lisäyksenä asiakkaiden oikeusturvan kannalta poikkeuksellisten olosuhteiden tunnistamisen ja sen lisäämiseen kyseiseen asetukseen. E-vastuualue kuitenkin katsoo, että luonnokseen kirjattu poikkeamismahdollisuus on rajattu aivan liian ahtaaksi, koskien vain lannan levittämisen kieltoaikaa. Force majeure – säädös tulee koskea koko nyt lausunnolla olevaa asetusta, eikä pelkästään lannan levittämisen kieltoaikaa.

Tätä vaadetta voidaan perustella sillä, että jo itsessään Force majeure – tapauskynnys on asetettu korkealle. Mikä tahansa tapahtuma ei siis täytä ylivoimaisen esteen tunnusmerkistöä, vaan esteen tai tapahtuman tulee tosiasiallisesti olla odottamaton, poikkeuksellinen tapahtuma, joka estää lainsäädännössä asetetun velvollisuuden täyttämisen (esim. asiakkaan / viljelijän odottamaton, tapaturmainen kuolema, kulkutauti, luonnonmullistus, poikkeukselliset sääolosuhteet jne.).

Vaikka Force majeure - säädös on alun perin hyvin vanhaa kauppaoikeutta, jonka rinnalla vaikuttaa laesio enormis eli liikavaikeus, ei siitä vielä ole kattavaa sääntelyä lainsäädännössämme, vaan se on saanut tarkemman sisältönsä oikeuskäytännössä (mm. KKO:n ja KHO:n päätöksissä).

Jos siis pyritään kohti joustavampaa ympäristönormistoa maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisen osalta, tulee asia lainsäädännöllisesti myös sellaiseksi tehdä myös poikkeuksellisten olosuhteiden tunnistamisen osalta.

11 § (Typpilannoitemäärät)

Ruuan tuotanto perustuu kasvien satoihin. Jotta satotasot olisivat Suomen olosuhteissa riittävät, tulee lannoitukseen sallia riittävät typpilannoitustasot. Asetusluonnos määrittelee vain yleisen ylärajan, jota tarkennetaan ympäristökorvausjärjestelmän mukaisilla tasoilla. ELY-keskuksen E-vastuualue ehdottaa mallia, jossa olisi otettu paremmin huomioon alueelliset erot Suomen sisällä ja määritelty esimerkiksi molemmille tukialueille (A-B-alue ja C-alue) oma typpilannoitemäärätaulukko ja joka perustuisi myös Keski- ja Pohjois-Suomessa tehtyihin tutkimuksiin maaperästä ja siinä olevista ravinteista.

15 § (Voimaantulo)

Kuten edellä 7 §:ssä todetaankin, tulisi siirtymäajan olla riittävän pitkä. Kyseinen valtioneuvoston asetus on tullut voimaan 18.12.2014. Käytännössä siirtymäaikaa eri rakenteiden muuttamiseksi vastaamaan uutta asetusta on ollut tämä kuluva vuosi 2015, joka on ollut varsinkin Keski- ja Pohjois-Suomessa hyvin sateinen. Asetuksessa ja esitettyssä muutosluonnoksessa ei ole millään lailla tunnustettu rakeenteellisten vaatimusten osalta tämän vuoden poikkeuksellisten sääolosuhteiden ongelmaa, joka

on käytännössä estänyt rakenteiden uusimisen asetuksen mukaiseksi, vaikka taloudellisia resursseja olisi ollut käytettävissä.

Poikkeukselliset sääolosuhteet ja niiden olemassa olo on tunnustettu suppeasti luonnoksen kohdissa 9.1 § ja 10.2.§, mutta rakenteiden osalta ei ole tunnustettu mitään ylivoimaisen esteen tunnusmerkistöjä (esimerkiksi toimijan kuolema) eikä ole myöskään jatkettu siirtymäaikaa. Näin ollen vuoden alussa on syntymässä tilanne, jossa toimijat eivät ole voineet rakentaa asetuksen vaatimia rakenteita sääolosuhteiden tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, eikä asetus anna mitään liikkumavaraa myöskään siirtymäsäädösten suhteen. E-vastuualue katsoo tämän olevan hyvin olennainen epäkohta luonnoksessa, joka tulee korjata.

Keski-Suomen ELY-keskuksen E-vastuualue toteaa lopuksi, että kyseessä on tärkeä ja olennainen asetus uudistus, jolla edistetään ympäristölle soveliaita käytänteitä, unohtamatta kuitenkaan resurssi- ja kustannustehokkuutta sekä yleisen elämänkokemuksenkin perusteella tiedettyjä toimintatapoja (mm. logistinen tilaliikenne traktorilla välttämällä tarpeetonta liikennettä). Asetuksessa on kuitenkin löydettävä eri vaatimusten ja niiden ympärille syntyneiden konfliktien välille tasapaino ja ratkaisu, jossa ympäristön vaatimat yleiset sääntelytavoitteet toteutettaisiin siten, että se ei tarpeettomasti eikä kohtuuttomasti lisäisi maa- ja puutarhatalouden harjoittamiseen kohdistuvaa taloudellista raskautta.

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN Y-VASTUUALUEEN NÄKEMYS

Yleistä

Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualueen näkemyksen mukaan osa asetusluonnoksessa esitetyistä muutoksista lisäävät ympäristöön kohdistuvaa ravinnekuormitusta. Lisäksi muutosesityksen esille tuodut kustannuspaineet ohjaavat liiaksi maatalouden ympäristötavoitteita.

Luonnos asetuksen muuttamisesta

5 § (Lannan varastointi)

Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualue pitää hyvänä alkuperäisrotujen mukaan ottamista liitteeseen 1. Y-vastuualueen näkemyksen mukaan liitteen 1 taulukosta tulisi poistaa sukupuolijaottelu vasikoiden osalta kokonaan pois.

6 § (Pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointi)

Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualueen näkemyksen mukaan lannan auma-varastointia tulee välttää, mutta poikkeustapauksissa auman perustaminen voidaan sallia. Asetusluonnoksen 6 §:n 3 momentin aumavarastointikielto voidaan poistaa.

Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualue toteaa asetusluonnoksen 6 §:n 3 momentin olevan liian ehdoton. Kohdassa kielletään kokonaan kuivalannan varastointi aumassa 1.11 – 31.1. Varastointi tulee sallia myös kyseisen ajankohdan aikana 1.11

– 31.1, mutta siihen tulisi erikseen hakea kunnan ympäristöviranomaiselta päätös, jolla taattaisiin se, että aumavarastoinnille on kyseisellä aikavälillä vankat työtekniset ja hygieeniset syyt, joiden perusteella lantaa olisi pakko hetkellisesti varastoida aumassa.

7 § (Rakenteelliset vaatimukset)

Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualue ei puolla asetusluonnoksen 5 momentin muutosesitystä kuormausalustan pohjavaatimuksen muuttamiseksi tiivispohjaisesta kovapohjaiseksi. Kovapohjaiselta alustalta ei kyetä keräämään siihen keräytynyttä lantaa pois eikä valumavesien talteenotto ole teknisesti helppo toteuttaa. Kovapohjaisen alustan käyttökelpoisuutta ei voida perustella pelkästään kustannustehokkuudella.

ELY-keskuksen Y-vastuualueen näkemys tiivispohjaisesta kuormausalustasta on se, että rakenteen tulee olla tiiviydeltään vähintään asfalttia vastaava ehjä pinta. Tiivispohjainen rakenne voi kuitenkin olla muutakin materiaalia kuin asfalttia (sora) edellyttäen, että rakenne vastaa tiiviydeltään sitä. Tiivis kerros voi sijaita pintakerrosta syvemmillä, käyttämällä rakenteessa esim. muovikalvoa, josta valumavedet kerätään erilliseen umpikaivoon.

Asetuksessa on määrätty lietelantaloiden ja nestemäisten orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilat katettavaksi joko kiinteällä tai kelluvalla katteella.

Asetuksen mukaan kuivalannan varastointitila tulee kattaa tai varastoitava aine peittää siten, että sadevesien pääsy varastointitilaan estetään. ELY-keskuksen Y-vastuualueen käsityksen mukaan kuivalannan varastointitilat tulisi kattaa aina kiinteällä katteella, koska tämä on ainoa toimenpide, jolla sadevedet voidaan todellisuudessa pitää pois kuivalantalasta.

Lietelantaloiden osalta ensisijaista tulisi olla kiinteä kattaminen, mutta kelluvan katteen käyttöä ei kuitenkaan poissuljetaisi.

9 § (Ilmoitusvelvollisuus)

Muutosesitys asetuksen 9 §:än lannan levityksen poikkeamismahdollisuuden ilmoittamisesta on tarpeeton. Kuitenkin vain niiltä osin kuin ELY-keskuksen Y-vastuualue näkemys varsinaiseen 10 §:ään tulee huomioitua.

10 § (Lannoitteiden käyttö)

ELY-keskuksen Y-vastuualueen näkemyksen mukaan asetusluonnokseen kirjattua muutosta lannan levityksen poikkeamismahdollisuudesta ei tule sallia. Poikkeuksellisen tilanteena ei voida pitää esim. normaaleja pitkittyneitä syyssateita. Poikkeuksellisen tilanteen tulkinta on jäänyt ELY-keskuksen Y-vastuualueen näkemyksen mukaan epäselväksi. Toiminnanharjoittajan tulee varautua poikkeuksellisten tilanteiden varalta lisäämällä lannan varastointitilavuutta (etäsäiliöt/vuokra). Tämä lisäkustannus voitaisiin kompensoida muuttamalla lantavarastojen rakentamiseen kohdistuvaa maaseuturahaston tukijärjestelmää.

Lannan levittäminen syksyllä tulee sallia ainoastaan perustettaville nurmille tai muuhun syyskasvustoon, jolloin voidaan taata se, että syksyn sateiden jatkuessa riski lannan ravinteiden huuhtoutumiselle vähenee ja maatalouden vesienhoidon tavoitteet tullaan

paremmin saavuttamaan. Lisäksi tätä (10 § 2 momentti) on ELY-keskuksen Y-vastuualueen mukaan vaikeasti valvottava.

15 § (Voimaantulo)

Voimassa olevan asetuksen (1250/2014) siirtymäsäännöstä kuormausalustan tiivispohjaisuudesta tulisi muuttaa alkamaan vuoden 2017 alusta.

Keski-Suomen ELY-keskuksen Y-vastuualueen näkemyksen mukaan osa asetusluonnoksessa esitetyistä muutoksista (10 §, lannoitteiden käyttö) ei tue vesienhoidon tavoitteita. Uuden asetusluonnoksen kaltaiset muutokset (toimenpiteet) osaltaan saattavat jopa lisätä maatalouden vesistökuormitusta.

Ulla Mehto-Hämäläinen

E-vastuualue,

maaseutu ja energia -yksikön päällikkö

Hannele Yli-Kauppi

Y-vastuualue,

ympäristöyksikön päällikkö

Riitta Laitinen

E-vastuualue, tarkastaja

Harri Liukkonen

Y-vastuualue,
ympäristöinsinööri

Lisäksi lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet Marja Vesteri (valvontapäällikkö), Arto Valkonen (tarkastaja), Taina Pietiläinen (tarkastaja) ja Jaana Rutanen (valvontasihteeri) E-vastuualueelta., Raija Rekonen (ympäristötarkastaja) Y-vastuualueelta ja Ansa Selänne (yli-insinööri) Y-vastuualueelta.